

Stödande dokument gäller för: Psykologmottagningar föräldraskap och små barn

Godkänd av: Elisabeth Tullhage

Giltighet från: 2025-06-09

Version: 2

Innehållsansvarig: Elisabeth Tullhage

Stödande dokument

Uppdragsbeskrivning Psykologmottagningar föräldraskap och små barn

Psykologmottagningar föräldraskap och små barn tillhör Västra Götalandsregionens primärvård och har uppdraget att genom hälso- och sjukvårdsinsatser främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos barn fram till start i förskoleklass. Detta sker genom insatser till blivande föräldrar, föräldrar¹ och barn. Verksamheten tillför också övriga primärvården och samverkanspartners ett psykologiskt perspektiv på föräldrablivande, föräldraskap och barns behov och utveckling.

Verksamheten har genom sin koppling till mödra- och barnhälsovården en styrka i att kunna nå alla, nå tidigt och när motivationen att ta emot hjälp ofta är som störst. Den erbjuder kontinuitet i insatserna under tiden före, under och efter barnets födelse.

¹ I texten används benämningen "förälder" genomgående, vilket även omfattar "vårdnadshavare".

Uppdrag från operativa hälso- och sjukvårdsnämnden till styrelsen för Regionhälsan, 2025-2027:

”Mödrahälsovård för blivande föräldrar, och barnhälsovården för barn 0–5 år, utgår ifrån ett folkhälsoperspektiv och riktar sig till barn och föräldrar med hälsofrämjande insatser till alla, samt riktade insatser till dem som har särskilda behov för att bidra till att främja barns hälsa, utveckling och välbefinnande. Barnhälsovården erbjuder insatser i tre nivåer: 1. insatser till alla, 2. insatser till alla vid behov och 3. ytterligare insatser för barn och föräldrar utanför BHV tex. annan vårdgivare, kontakt med socialtjänst med mera. Samverka, och vid behov samlokalisera, med sitt basuppdrag. Gravida inskrivna i mödravården samt barn inskrivna i såväl privat som offentlig barnhälsovård samt deras föräldrar har rätt till psykologiska insatser på primärvårdsnivå kring föräldraskap och små barn. Syftet är att ur ett hälsoperspektiv främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos barn i förskoleåldrarna, genom tidiga insatser till blivande föräldrar samt föräldrar och deras barn upp till start i förskoleklass. Barn som identifieras inom barnhälsovården att det finns en misstanke om en utvecklingsrelaterad avvikelser erbjuds bedömning och tidiga insatser. Föräldrar och små barn erbjuds insatser ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv inom barnhälsovårdsprogrammets tre nivåer. Ur ett hälsoperspektiv erbjuda tidiga insatser till blivande föräldrar och föräldrar med barn inskrivna i Barnhälsovården samt bedöma barns utveckling.”

Övergripande principer

Alla verksamhetens insatser ges med syfte att skapa de bästa förutsättningarna för barnets psykiska hälsa och utveckling. Utgångspunkten är ett salutogent förhållningssätt där frisk- och skyddsfaktorer stärks genom hög tillgänglighet med tidiga och i huvudsak korta insatser.

Psykologmottagningar föräldraskap och små barn ska arbeta utifrån stegvis vård, det vill säga att erbjuda den mest effektiva interventionsnivån utifrån aktuell problembild: symtom och funktion.

Psykologmottagningar föräldraskap och små barn ska arbeta som en del i en vårdkedja och verka för att insatser erbjuds utifrån den bästa effektiva omhändertagandenivån, vilket kan innebära att vägleda patienten till den instans

som kan utföra vårdåtgärden till lägst sammantagen kostnad med bibehållen eller ökad kvalitet.

Psykologmottagningar föräldraskap och små barn ska erbjuda insatser digitalt, fysiskt, i grupp, individuellt eller i par utgående från patientens behov, önskemål och effektivt resursanvändande.

Verksamhetens uppdrag:

- Konsultation till barnmorskor och BHV-sjuksköterskor.
- Föräldraskapsstödjande insatser.
- Avgränsande behandlingsinsatser till blivande och nyblivna föräldrar med en lindrig till måttlig föräldraskapsrelaterad psykisk ohälsa, alternativt avgränsade föräldraskapsstödjande insatser där den vuxnes psykiska ohälsa omhändertas inom annan verksamhet/på annan vårdnivå.
- På barnhälsovårdens uppdrag och i samråd med barnets föräldrar bedöma barns utveckling.
- Samverka, utbilda och delta i utvecklingsarbeten.

Målet är att blivande föräldrar, föräldrar och små barn ska fångas upp tidigt och få snabb tillgång till insats på rätt nivå i en vårdkedja som är tydlig för både familjerna och vårdens aktörer.

Uppdraget innefattar:

Konsultation

Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet gentemot samtliga gravida, små barn och deras föräldrar erbjuds primärt inom MHV/BHV.

Psykologmottagningarna förstärker detta stöd genom konsultation till samtlig personal inom MHV och BHV.

- Konsultation erbjuds till barnmorskor och BHV-sjuksköterskor kring generella frågeställningar och/eller enskilda ärenden.
- Konsultationerna sker fysiskt eller digitalt utifrån verksamhetens behov med en omfattning om minst åtta gånger per år.

- Konsultationen ska stödja ett hälsofrämjande förhållningssätt och bidra till fördjupad psykologisk kunskap.

Föräldraskapsstödjande insatser

Verksamhetens föräldraskapsstödjande insatser syftar till att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa hos barn fram till start i förskoleklass. Tidigt generellt föräldraskapsstöd ges genom hänvisning till digitalt material. Vi värnar jämlik vård genom att erbjuda deltagande i MHV:s och BHV:s föräldragrupper i särskilt utsatta områden. Verksamhetens föräldraskapsstöd karaktäriseras av insatser som:

- har ett fokus på psykoedukation och/eller rådgivning med syfte att möta barnets behov, stärka föräldraskapet, underlätta barnets anknytning och främja föräldrarnas omvårdnadssystem.
- ofta utgörs av gruppinsatser.
- när så bedöms lämpligt; individuellt föräldraskapsstöd med barn och förälder tillsammans.
- är korta och avgränsade.
- erbjuds digitalt eller fysiskt.

Vid samtidig psykisk ohälsa hos den vuxne erbjuder vi en avgränsad föräldraskapsstödjande insats enligt ovan. För att tillgodogöra sig detta förutsätter det ofta att en parallell behandling erbjuds på vårdcentral eller inom specialiserad verksamhet.

Avgränsade behandlingsinsatser, blivande föräldrar

Ge insatser till blivande föräldrar med lindrig till måttlig perinatalt relaterad psykisk ohälsa (när det gäller förlossningsrädsla – måttlig till svår, dock ej PTSD-behandling). Det vill säga psykisk ohälsa relaterad till graviditet, förlossning och föräldrablivande som riskerar att påverka anknytningen och relationen till det väntade barnet. Insatserna är:

- stödjande för att stärka det blivande föräldraskapet, underlätta barnets anknytning och främja föräldrarnas omvårdnadssystem.
- korta och avgränsade.
- i grupp eller individuella, digitala eller fysiska.

- fokuserade på att stödja de blivande föräldrarna samt att identifiera om eventuell annan insats eller vårdgivare behövs.

Avgränsade behandlingsinsatser, nyblivna föräldrar

Ge insatser till nyblivna föräldrar med lindrig till måttlig psykisk ohälsa där problematiken bedöms ha uppkommit i relation till föräldrskapet och riskerar att påverka anknytningen och relationen till barnet (dock ej PTSD-behandling) och där insatser från BHV-sjuksköterska inte visat sig vara tillräckliga. Insatserna ges:

- i grupp eller individuellt, digitalt eller fysiskt.
- efter bedömning om eventuell annan insats eller vårdgivare behövs.

Utvecklingsbedömningar

Utvecklingsbedömningar görs av barn som inom barnhälsovården identifierats med misstänkta utvecklingsrelaterade avvikelser. Arbetet kan ske inom ramen för olika samverkansformer som specialist-BVC (teambesök, specialistteam) och/eller småbarnsteam. Psykologen uppgift är att:

- medverka i att identifiera och vid behov bidra till bedömning av barn som behöver vidare utredning/bedömning på specialistnivå. Därigenom öka kunskap och förståelse för barnet och dess behov.
- utreda och vid behov diagnosticera barn med misstänkt IF.

Samverka, utbilda och delta i utvecklingsarbeten

Utöver patientarbete och konsultation har verksamheten ett uppdrag att samverka med vårdgrannar, fortbilda psykologer och personal inom mödra- och barnhälsovården samt att utveckla verksamheten för att möta krav och förändringar i omvärlden. Detta sker bland annat genom att:

- delta i och vid behov initiera SIP-möten.

- vid behov delta i samverkansmöten.
- ta emot och utbilda blivande psykologer (VFU och PTP).
- delta som utbildare i fortbildning initierad av CMHV och CBHV.
- delta i arbetsgrupper på lokal och regional nivå.